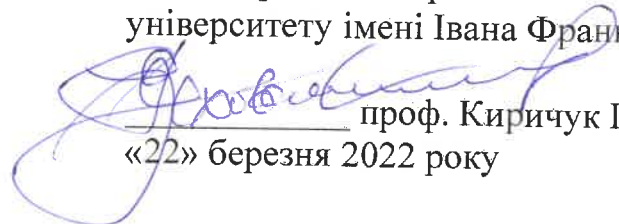

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет імені Івана Франка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

проф. Киричук Галина
«22» березня 2022 року

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МОВИ
ДЛЯ ВСТУПУ НА ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітньо-наукова спеціальність 014 Середня освіта спрямована на підготовку наукових і науково-педагогічних працівників, які досліджують теоретичні, методологічні, науково-прикладні питання теорії і методики навчання української мови, зокрема лінгводидактичні закономірності, тенденції розвитку систем мовної освіти, структурно-функціональні й технологічні зміни у вітчизняній освіті у зв'язку з соціально-економічними трансформаціями в Україні і світі.

Зміст програми визначає необхідний базовий рівень наукової підготовленості для вступників до аспірантури за спеціальністю 014 Середня освіта. Навчання в аспірантурі потребує від здобувача третього (навчально-наукового) рівня вищої освіти дослідницьких умінь, здатності аналізувати й синтезувати знання закономірностей, принципів, тенденцій розвитку педагогіки, досягнень мовознавства з теорією і методикою навчання української мови. Рівень наукової підготовленості здобувача наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта визначається наявністю здатності вирішувати ціннісно-орієнтаційні, інформаційно-пошукові, гностичні, проектні, дослідницькі, практично-технологічні, рефлексійні завдання у сфері середньої освіти, з опертям на власний педагогічний досвід. Рівні наукової підготовленості розрізняються складністю завдань, які здатний вирішувати аспірант. Належний рівень наукової підготовленості характеризується готовністю самостійно визначати педагогічні й лінгводидактичні проблеми у сфері середньої освіти і знаходити нові способи їх розв'язання.

Вступний екзамен з теорії і методики навчання мови за спеціальністю 014 Середня освіта підпорядкований такій меті: перевірити якість лінгводидактичних знань, умінь, навичок вступників, стан їхньої готовності до дослідницької діяльності в галузі педагогіки/ освіти.

Основні завдання програми вступного іспиту в аспірантуру: з'ясувати мотивацію до обраної спеціальності, що становить підґрунтя для подальшого навчання, професійної діяльності, саморозвитку; виявити володіння вступником основними категоріями, поняттями педагогіки, лінгводидактики відповідно до спеціальності; визначити наявність навичок самостійної науково-дослідницької та педагогічної роботи у сфері середньої освіти, компетентностей, необхідних для науково-педагогічної роботи; з'ясувати спроможність вступника до таких видів діяльності: навчально-професійна, науково-дослідницька, освітньо-проектна, педагогічно-технологічна, лінгвометодична.

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 014 Середня освіта базується на опануванні вступником магістерського рівня підготовки вчителя української мови і літератури і включає опорні питання навчальних дисциплін: «Методика навчання української мови в закладах освіти», «Теорія та методика педагогічної діяльності», «Педагогічна риторика» тощо. Виклад спеціальних питань методики навчання української мови вступник має пов'язати з трактуванням їх у суміжних науках – психології, педагогіці, мовознавстві.

Програма містить критерії оцінювання вступника, список рекомендованої літератури.

Під час іспиту вступник повинен виявити:

- ґрунтовні знання: основних понять і проблем лінгводидактики, педагогіки; найважливіших праць із загальних і окремих питань теорії і методики навчання української мови в середній школі; історії формування та розвитку методики навчання мови в початковій, основній і старшій школі, основних проблем лінгвометодики і шляхів їх розв'язання;
- знання концепцій та стандарту мовної освіти в Україні, Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, чинних програм для НУШ; тенденцій розвитку основних педагогічних, лінгводидактичних теорій і систем; знання про дитину як суб'єкта освітнього процесу, вікові, індивідуальні особливості розвитку учнів; знання закономірностей і принципів навчання української мови, сучасних педагогічних технологій у сфері середньої освіти; знання щодо розроблення навчально-програмної документації та основ формування змісту шкільної мовної освіти; знання питань організації дослідно-експериментальної роботи у сфері освіти;
- уміння аналізувати, синтезувати різні наукові підходи до педагогічної проблеми; творчо застосовувати лінгвометодичну теорію в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти; прогнозувати шляхи розвитку вітчизняної лінгводидактики і практики мовної освіти в НУШ.

Результати іспиту: встановлення рівня готовності вступника до розв'язання завдань професійної науково-педагогічної діяльності.

ДЕРЖАВНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ ПРО ОСВІТУ

Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, Загальноєвропейські рекомендації з питань мовної освіти, Концепція «Нова українська школа», концепції навчання української мови, чинні навчальні програми з української мови для ЗЗСО.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МОВИ

Предмет, завдання, зв'язок методики навчання мови з іншими науками – мовознавством (лінгвосціологією, діалектологією), педагогікою (дидактикою), психологією (психолінгвістикою) та філософією. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (галузь мовної освіти). Державний стандарт початкової освіти. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Поняття «методика навчання мови» і «лінгводидактика»: співвідношення між ними. Наукові основи та джерела розвитку методики мови. Значення наукової методики для практики навчання мови в школі.

Поняття «метод навчання» в дидактиці й методиці, місце його в системі суміжних понять: «стратегія навчання», «тактика навчання», «прийом навчання», «засіб навчання», «форма навчання». Основні методи навчання мови, їх характеристика.

Лінгвістичні та дидактичні засади навчання мови в загальноосвітній школі.

Співвідношення понять *мова* і *мовлення*. Одиниці мови і мовлення. Текст як опора для навчання мови і мовлення.

Поняття «засіб навчання». Засоби навчання мови. Педагогічні вимоги до мовного дидактичного матеріалу. Наочність і ТЗН, їх види, методика використання у шкільному курсі мови. Особливості дистанційного і змішаного навчання мови з використанням ІКТ.

Поняття «шкільний урок», місце його серед інших форм навчання. Відомі підходи до класифікації уроків. Типи і структура уроків мови. Методика проведення уроку вивчення нового матеріалу.

Поняття про зміст навчання. Особливості змісту навчання мови в школі. Мовний, мовленнєвий, соціокультурний, діяльнісний компоненти змісту шкільного курсу мови. Поняття про підхід до навчання. Зв'язок основних підходів до шкільної мовної освіти: особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного. Характеристика цих підходів.

Співвідношення понять компетентність і компетенція. Особливості ключових і предметної компетентностей. Зв'язок у формуванні ключових і предметної компетентностей на уроках мови.

Внесок провідних науковців (педагогів і методистів) у розвиток теорії і практики навчання рідної мови в школі. Праці Ф.І. Буслаєва, К.Д. Ушинського, В.І. Масальського, А.П. Машкіна, А.П. Медушевського, С.Х. Чавдарова, О.М. Пешковського, О.Ф. Музиченка, О.Н. Синявського, О.М. Біляєва, В.О. Сухомлинський про мову та вивчення її в школі.

Сучасні українські лінгводидакти (А.М. Богущ, М. С. Вашуленко, О.М. Горошкіна, Л.І. Мацько, Н. Б. Голуб, С.О. Караман, М.І. Пентилюк, І.М. Хом'як, С.Т. Яворська та ін.), їхні наукові інтереси.

Актуальні проблеми української лінгводидактики: неперервна мовна освіта, гуманізація, демократизація шкільного навчання мови; профільне навчання української мови, сучасні концепції мовної освіти в Україні. Діяльнісний, комунікативний, функціонально-стилістичний, проблемно-пошуковий, диференційований та особистісно орієнтований, компетентнісний підходи до навчання мови.

Актуальні проблеми української лінгводидактики: українознавчий аспект у навчанні мови в школі; когнітивна методика навчання мови, розвивальне, інтерактивне і проблемне навчання.

Поняття про кроскультурний підхід до мовної освіти. Особливості навчання мови в діалозі культур. Реалізація методу аналізу конфліктних ситуацій, кейс-методу, комплексного методу «діалог культур».

Поняття про технологію інтерактивного навчання. Форми та методи реалізації інтерактивного навчання на заняттях з мови в школі. Особливості технології проектного навчання. Підготовка проектів на лінгвістичні та культурологічні теми на заняттях з мови в школі.

Актуальні проблеми української лінгводидактики: форми і методи поглибленого вивчення мови; особливості навчання мови в різних типах шкіл (гімназія, ліцей, коледж, колегіум та ін.).

Поняття «принцип навчання». Загальнодидактичні принципи навчання:

свідомості, активності, міцності знань, науковості, наочності, зв'язку теорії і практики та ін. Особливості реалізації загальнодидактичних принципів у процесі шкільної мовної освіти.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ, ОСНОВНІЙ І СТАРШІЙ ШКОЛІ

(початковій школі, гімназії, ліцеї)

Психологічні і лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Читання і письмо як види мовленнєвої діяльності. Порівняльний огляд методів навчання грамоти. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти та його сучасна інтерпретація.

Історико-критичний огляд методів класного і позакласного читання в початковій школі (пояснювальне читання, виховне читання, літературно-художнє читання, читання і розвиток мовлення); внесок видатних діячів культури й науки України в розробку проблеми навчання читати (К. Д. Ушинський, Т. Г. Шевченко, Б. Д. Грінченко, В. О. Сухомлинський).

Місце фонетики в системі знань з української мови в основній школі. Зміст розділу та завдання його вивчення. Зв'язок уроків фонетики з вивченням графіки, орфоєпії та орфографії. Зіставлення діалектної і літературної вимови як засіб формування орфоєпічних навичок. Методи і прийоми навчання фонетики. Застосування аудіовізуальних засобів у процесі вивчення фонетики, графіки, орфоєпії.

Робота із засвоєння значення слова; вивчення синонімів, омонімів, антонімів. Фразеологізми та вивчення їх у школі. Використання словників на заняттях з лексикології та фразеології. Наочність і технічні засоби в навчанні лексикології та фразеології.

Значення відомостей з будови слова і словотвору для засвоєння граматики та орфографії. Зміст і побудова розділів. Методи і прийоми вивчення морфемної будови слова та способів словотвору. Використання наочності і технічних засобів під час вивчення будови слова і словотвору.

Зміст і структура розділу «морфологія». Вивчення його на синтаксичній основі. Співвідношення граматичної теорії та мовленнєвої практики в навчанні української мови. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, орфографією та розвитком мовлення. Формування понять про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі. Практичні завдання, зокрема вправи, з морфології.

Значення, місце, зміст і завдання занять із синтаксису в середній школі. Ознайомлення учнів з поняттями словосполучення і речення. Вивчення простого речення різних видів (за метою висловлювання, за характером граматичної основи та ін.). Вивчення складносурядних і складнопідрядних речень. Складне синтаксичне ціле як лінгвометодична проблема. Практичні завдання, зокрема вправи, із синтаксису.

Значення орфографії та її місце в шкільному курсі мови. Завдання навчання орфографії. Основні принципи методики орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматиною і розвитком мовлення, свідомість і автоматизм у навчанні

орфографії. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання та діалектних особливостей у мовленні учнів. Поняття про орфограму. Види орфографічних вправ, методика їх проведення. Роль словників у навчанні орфографії.

Значення пунктуації, її місце в шкільному курсі української мови. Принципи навчання пунктуації: зв'язок із синтаксисом, розвитком мовлення учнів, виробленням навичок виразного читання. Види вправ з пунктуації. Методика виправлення, обліку пунктуаційних помилок. Класифікація пунктуаційних помилок. Використання наочних посібників під час вивчення пунктуації.

Розвиток мовлення як пріоритетний напрям мовної освіти в школі. Проблема мовленнєвого розвитку учнів у працях сучасних методистів. Основні напрями роботи з розвитку мовлення: збагачення словника; засвоєння норм літературної мови; розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. Найважливіші принципи методики розвитку мовлення в школі: зв'язок занять з розвитку мовлення з вивченням фонетики, лексикології, граматики, орфографії і пунктуації; зв'язок усного і писемного мовлення.

Методика вивчення стилістики і риторики в школі. Шляхи вдосконалення культури мовлення учнів. Реалізація функціонально-стилістичного та комунікативно-тренінгового підходів у технології розвитку навичок ефективного спілкування.

Поняття про діалогічне мовлення. Методика навчання діалогічного мовлення, індуктивний і дедуктивний шляхи. Типи і види вправ. Роль створення комунікативних ситуацій для стимулювання діалогічного мовлення, рольові ігри як спосіб навчання діалогічного мовлення.

Місце переказів у системі роботи з розвитку мовлення учнів. Види переказів, їх характеристика. Методика підготовки учнів до написання докладного переказу.

Місце творів у системі роботи з розвитку мовлення учнів. Методика підготовки учнів до написання розповідей, описів, роздумів. Складання тексту власними силами (усвідомлення теми, визначення головної думки, складання плану, саморедагування).

Мета і зміст занять з української мови в старших класах. Повторення, систематизація та узагальнення вивченого в попередніх класах. Удосконалення мовних та мовленнєвих умінь і навичок учнів. Організаційні форми проведення занять. Методика вдосконалення базових мовних і комунікативних умінь, навичок старшокласників. Вивчення української мови в умовах профільної диференціації.

Значення позакласної роботи, зв'язок її з класними заняттями. Основні види позакласної роботи: мовний гурток, тематичні вечори, випуск стінгазети, екскурсії (в редакцію, друкарню, на радіовузол, телебачення); мовні ігри, вікторини, олімпіади. Особливості навчання української мови філологічно обдарованих юнаків і дівчат: елементи наукового дослідження учнів у позакласній роботі (МАН, олімпіади, конкурси). Організація, планування та методика проведення позакласної роботи.

Проблема контролю знань, навичок, умінь у процесі навчання української мови в школі. Роль контролю в мовній підготовці учнів. Види і форми контролю.

ШКАЛА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	Пояснення
90 – 100	<i>Відмінно</i>	A	Вступник демонструє систематизовані, глибокі знання з предмета; уміє застосовувати їх на практиці, наводить переконливу аргументацію. Відповідь відмінна, повна, логічна, послідовна, лише з незначною кількістю помилок.
82-89	<i>Добре</i>	B	Вступник демонструє глибокі знання з предмета; уміє застосовувати їх на практиці, вільно висловлює свої думки, аргументовано відповідає на запитання. Відповідь повна, логічна, послідовна, вище середнього рівня з кількома помилками.
74-81		C	Вступник демонструє глибокі знання з предмета; уміє застосовувати їх на практиці, доводить правильність своєї відповіді. Загалом відповідь правильна, але містить деякі суттєві помилки.
64-73	<i>Задовільно</i>	D	Вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу з предмета, але пояснення не лаконічні, не повні; уміє застосовувати знання на практиці. Відповідь містить незначну кількість недоліків.
60-63		E	Вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу з предмета, але пояснення не лаконічні, не повні. Відповідь містить помилки, задовольняє мінімальні критерії.
35-59		FX	Вступник має прогалини в знаннях з предмета. Відповідь неповна, потребує уточнень, додаткових запитань. Вступник не вміє самостійно зробити висновки, відповідь містить значні помилки, з можливістю повторного складання через рік.
0-34		F	-

Оцінка «*відмінно*» (90 – 100 балів, A) ставиться вступникам, які продемонстрували високий рівень підготовки до вступного іспиту, виявили мотивацію до фаху, представили вичерпну відповідь на питання екзаменаційного білета, навели доцільні приклади, припустилися 1-2 незначних помилок.

Оцінка «*добре*» (82 – 89 балів, B) ставиться вступникам, які сумлінно розкрили питання білета, продемонстрували достатній рівень підготовки до вступного іспиту, навели відповідні приклади, припустилися 2-3 помилок у розкритті питань.

Оцінка «*добре*» (74 – 81 бал, C) ставиться вступникам, які розкрили питання білета, продемонстрували належний рівень підготовки до вступного іспиту,

зробили спробу навести відповідні приклади, припустилися 4 помилок у розкритті питань.

Оцінка «**задовільно**» (64 – 73 бали, Д) ставиться вступникам, які фрагментарно і невпевнено розкрили питання білета, продемонстрували середній рівень підготовки до вступного іспиту, припустилися 5 помилок під час відповіді.

Оцінка «**задовільно**» (60 – 63 бали, Е) ставиться вступникам, які поверхово розкрили питання білета, продемонстрували мінімальний рівень підготовки до вступного іспиту, припустилися суттєвих помилок під час відповіді.

Оцінка «**незадовільно**» (35 – 59 балів, FХ) ставиться вступникам, які не змогли розкрити питання білета й додаткові питання від членів комісії. При отриманні незадовільної оцінки вступник може повторно скласти іспит через рік.

До участі в конкурсному відборі допускаються вступники, які отримали на вступному іспиті більше 60 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література з методики навчання мови в початкових класах

1. Антонюк Н.А. Мовний аналіз у початкових класах: методичний посібник / Н.А. Антонюк, Г.В. Підлужна. – К.: ТОВ ВПЦ "Літопис-XX", 2013. – 36 с.
2. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Освіта, 2013. – С.5-70.
3. Мельничайко О.І. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах: методичний посібник / О.І. Мельничайко. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. – 72 с.
4. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. - Луганськ, 2007. - 84 с.
5. Докучаева. В.В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 300с.
6. Шафранська О. Дидактичні ігри на уроках української мови в 2 класі / Початкова школа. – 2005. – №2. – С. 6 - 8.
7. Гордуз Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови // Початкова школа. – 2003. – № 4. – С. 1 - 4.
8. Гришина Т.В. Освітня технологія як професійний пріоритет учителя. - Харків: Основа, 2003. – 236с.
9. Десятченко Н. Моделі сучасних уроків // Завуч. – 2002. – №35. – С.15.
10. Дичковская И.М. Инновационные педагогические технологии. – К.: Академиздат, 2004. – 352 с.
11. Досяк І. М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних методів. 1 - 4 класи. – Харків: Основа, 2007. – 160с.
12. Коротун І. Інтерактивні техніки і технології групової роботи на уроках // Початкова освіта. – 2007. – № 4. – С.21 - 23.
13. Костюк Г.С. Здібності та їх розвиток у дітей // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К. : Вища школа, 1989. – С.307 - 374.
14. Новиченко О. З досвіду використання інтерактивних методів// Початкова освіта. – 2007. – № 41. – С.4 - 5.
15. Педагогический энциклопедический словарь / Под ред.Б.М. Бим-Бада. – М.: Просвещение, 2003. – 486 с.

16. Панченков А., Пометун О., Ремех Т. Навчання в дії: як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивного навчання : метод. посіб. - К.: А.П.Н.,2009. - 72с.

17. Побірченко Н., Коберник Г. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С.8 - 10.

18. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід : метод. посіб. – К.: А.П.Н., 2002. – 136с.

21.Ярош Г.О., Седова Н.М. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення. – Харків: Основа, 2007. – 240с.

22. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. – К.: Радянська школа, 1983. - С.290 – 301.

23. Шейко Г. К. Інноваційні методи роботи в початковій школі. – Харків: Ранок, 2008. – 208с.

24. Яворська С. Т. Внесок учених у методику навчання мови // Українська мова. – 2004. – № 4. – С. 117 - 126.

25.Інноваційні технології навчання методики української мови у вищих навчальних закладах та середніх освітніх закладах : навч. посіб. для студентів-філологів, спец, виш, навч. закладів/ Колектив авторів: О.І. Потапенко, Г.І.Потапенко, Л.П. Кожуховська та ін. За заг. ред. О.І. Потапенка. - К.: Міленіум, 2006. - 142с.

26. Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі: збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.)/ за ред. проф. К.Я.Климової. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2015. - 220 с.

27. Гордієнко О.А. Професійна готовність майбутніх учителів початкових класів до розвитку мовлення учнів на уроках читання за допомогою творів образотворчого мистецтва // Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць /за заг.ред. В.Є.Литнєва, Н.Є.Колесник, Т.В.Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка,2015. - 648 с. - С. 30 - 36.

28. Гордієнко О.А. Розвивальна спрямованість уроків вивчення будови слова в початкових класах // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. – Психолого-педагогічні науки, – 2014. – № 3рїк. (Вийшло друком у 2015 році) – С. 151 - 155.

29. Гордієнко О.А. Позаурочна робота з літературного читання у пізнавальній діяльності першокласників // Історичні аспекти, сучасний стан і перспективи розвитку системи дошкільної і початкової шкільної освіти: збірник науково- методичних праць / за заг.ред О. О. Максимової, М.А. Федорової. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. - 378 с. – С.205 -210.

30. Сірош Ю.П., Гордієнко О.А. Запобігання помилкам у мовленні учнів як складова системи роботи з української мови вчителя початкових класів // Підготовка педагогів до впровадження державних стандартів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2013. – С. 515 -519.

31. Волкова І. Інтегровані уроки в початковій школі // Початкова школа. - 2000. - №1. - С.28-31.
32. Інноваційні технології викладання української мови та літератури в школі і ВНЗ: проблеми та пошуки (Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції). – Житомир : Полісся, 2004. – 212с.
33. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514с.
34. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: навчальний посібник/ За заг. ред. С.П. Бондар. – Рівне: Тетіс, 2003. – 200с.
35. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підруч. для студ. пед. фак. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
36. Богуш А.М., Гавриш А.М. Дошкільна лінгводидактика. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
37. Сухомлинський В.С. Серце віддаю дітям. Твори в 5 т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.3.
38. Державний стандарт початкової загальної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р., № 462. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/#fp=7bc82c1989e618&r=державний+стандарт+початкової+загальної+освіти>
39. Школа молодого вчителя початкових класів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pochatkovanadv.blogspot.com/>.

Література з методики навчання мови в 5-11 класах

1. Авраменко О. М. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. – Київ: Грамота, 2019. – 208 с.
2. Авраменко О. М. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. – Київ: Грамота, 2019. – 208 с.
3. Бакум З.П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії: монографія. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. – 338 с.
4. Біляев О.М. Лінгводидактика рідної мови: навчально-методичний посібник. – К.: Генеза, 2005. – 180 с.
5. Бондаренко Н. Ситуаційні вправи на уроках української мови// Українська мова і література в школі. – 2017. – № 2. – С. 2–8.
6. Бондарчук Л.І. Методику підказує текст: навчальний посібник. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2001. – 160 с.
7. Босак С. Методи особистісно орієнтованого навчання// Українська мова і література в школі. – 2003. – №8. – С.37-41.
8. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція навчання української мови учнів ліцею / за заг. ред. д-ра пед. наук Н.Б. Голуб. – К. : Педагогічна думка, 2019. – 77 с.
9. Горошкіна О.М. “Не бійтесь заглядати у словник...” (Лексикографічна

робота у 10 класі) // Дивослово – 2000. – № 9– С.33-35.

10. Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Попова Л.О. Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту: метод. посіб. – К.: КОНВІ ПРІНТ, 2020 – 128 с.

11. Горошкіна О.М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю: монографія. – Луганськ, Альма-матер, 2004. – 362 с.

12. Державний стандарт повної загальної середньої освіти (Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

13. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.

11. Караман С., Горошкіна О., Караман О., Попова Л. Формування ключових компетентностей учнів засобами підручника «Українська мова» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням філології// Українська мова і література в школах України. – 2017. – № 6. – С. 22–29.

12. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К.: Ленвіт, 2000.

13. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. Вид. 3-є. – К.: Вища школа, 1982.

14. Корицька Г. Використання веб-квест технології у навчанні учнів української мови на засадах діяльнісного підходу// Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 65. № 3. С. 66–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_8

15. Кучерук О. А. Методи навчання української мови в загальноосвітній школі : [словник-довідник]. – Житомир : Рута, 2010. – 184 с.

16. Кучерук О. А. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови : [навч. посіб.]. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 182 с.

17. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : [монографія]. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. – 420 с.

18. Мацько Л. Риторика: предмет, основні поняття, розділи// Дивослово. - 2001. – №12.

19. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / [М. І.Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман та ін.] ; за ред. М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2005. – 400 с.

20. Навчальні програми для 10-11 класів. Українська мова (рівень стандарту). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalniprogrami-dlya-10-11-klasiv>.

18.Огієнко І.І. Наука про рідномовні обов'язки. – Л.: Українська Академія друкарства; вид-во “Фенікс” при сприянні фонду “Відродження”, 1995.

19. Пентилюк М.І. Сучасний урок української мови / М. І. Пентилюк, Т.Г.Окуневич. – Х. : Основа, 2007. – 176 с. – (Б-ка журн. «Вивчаємо українську мову та літературу»; Вип. 7 (44)).

20. Пентилюк М.І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей. – К.: Ленвіт, 2011. – 256 с.
21. Пентилюк М.І. Аналіз тексту на уроках мови // Дивослово. – 1999. – № 3.
22. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика: пробний підручник для гімназій гуманітарного профілю. – К.: Вежа, 1994.
23. Пентилюк М., Горошкіна О., Нікітіна А. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови// Українська мова і література в школі. – 2006. – №1 – С.15-20.
24. Пентилюк М., Нікітіна А., Горошкіна О. Концепція когнітивної методики навчання української мови// Дивослово. – 2004. – № 8. – С.5-9.
25. Пентилюк М. І., Горошкіна О. М., Нікітіна А. В. Концепція навчання української мови в системі профільної освіти (проект) // Методичні діалоги. – 2006. – № 10. – С. 2-7.
26. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови: Теоретичний аспект. – Х.: Основа, 1995.
27. Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Харків, 2001.
28. Пометун О. І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / За ред. О.І.Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
29. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах/ за ред. М. І.Пентилюк: С. О. Караман, О. В. Караман, О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, І. В.Гайдаєнко, Т. Г. Окуневич, З. П. Бакум, Н. М. Дика. – К.: Ленвіт, 2003. - 302 с.
30. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посібник / кол. авторів за ред. М.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003. – 149 с.
31. Сухомлинський В.О. Слово рідної мови // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 1.
32. Українська мова : підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Н. Б. Голуб, Г. Т. Шелехова, В. І. Новосьолова, А. В. Ярмолук. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 288 с.
33. Ушинський К.Д. Рідне слово // Вибрані педагогічні твори: У 2 т. – К., 1983.-Т. 1.
34. Хом'як І. М. Компетентнісний підхід до навчання правопису української мови// Українська мова і література в школах України. – 2017. – № 11. – С.17-20.
35. Щербина В.І. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури / В. І. Щербина, О. В. Волкова, О. В. Романенко. – Х.: Основа, 2005. – 96с.
36. Навчальна програма з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання,10-11 класи (рівень стандарту). [Електронний ресурс]. 2017. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon>
37. Українська мова. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. [Електронний ресурс]. 2017. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni->

programi-5-9-klas.

43. Лінгвістичний портал : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mova.info.

44. Нова мова: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.novamova.com.ua>.

45. Український мовно-інформаційний фонд НАНУ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ulif.org.ua/LSlist>.

Голова предметної комісії

проф. О. А. Кучерук